

6. ZDRAVSTVENO VARSTVO NA SEKUNDARNI IN TERCIARNI RAVNI

6.4. STERILIZACIJE

V letu 2023 je bilo opravljenih 1.270 sterilizacij. Za poseg se v večjem številu odločajo ženske. Letna stopnja sterilizacij pri ženskah znaša 2,0, pri moških pa 0,9 na 1.000 prebivalcev starih 15–49 let.

Sterilizacija je poseg, ki trajno rešuje vprašanje kontracepcije in je obenem ena od najzanesljivejših oblik preprečevanja nosečnosti. Za postopek sterilizacije se večkrat odločajo ženske, čeprav je postopek pri moških lažje in preprosteje izvedljiv.

Sterilizacija (t. i. vazektomija) pri moških se običajno izvaja v zunajbolnišnični (ambulantni) obravnavi oziroma kot dnevna bolnišnična obravnava, brez splošne anestezije. Sterilizacija pri ženskah večinoma poteka v splošni anesteziji, bolnišnična obravnava pa praviloma traja dva dni.

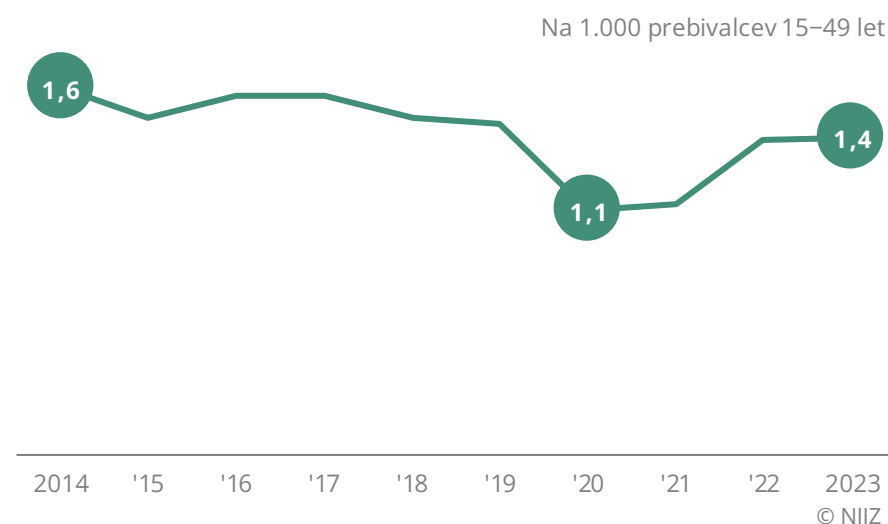
Pravna podlaga za izvajanje postopkov sterilizacije je Zakon o zdravstvenih ukrepih pri uresničevanju pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok, ki obsega:

Zakon o zdravstvenih ukrepih pri uresničevanju pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok (Uradni list SRS, št. 11/77 z dne 19. 5. 1977),

Zakon o spremembah zakona o zdravstvenih ukrepih pri uresničevanju pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok (Uradni list SRS, št. 42/86 z dne 7. 11. 1986), Zakon o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo – ZZNPOB (Uradni list RS, št. 70/00 z dne 8. 8. 2000) ZUUUP-A.

Zakon je enak za oba posega; zakonsko določena starostna meja je 35 let, razen v izrednih zdravstvenih primerih. Zahtevo za poseg lahko vloži le razsodna oseba, za katero naj bi se postopek izvedel, odobriti pa jo mora komisija prve ali druge stopnje za umetno prekinitev nosečnosti (UPN) in sterilizacijo. Postopek se praviloma lahko opravi šele 6 mesecev po odobritvi posega.

6.4. Slika 1: **Stopnje sterilizacij**, Slovenija, 2014–2023

Viri: Evidenca sterilizacij (NIJZ 21).

6.4. Tabela 1: **Sterilizacije** po spolu, Slovenija, 2014–2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Moški	254	188	268	275	303	296	297	271	418	427
Ženske	1.295	1.209	1.186	1.136	1.080	1.041	691	739	847	843
SKUPAJ	1.549	1.397	1.454	1.411	1.383	1.337	988	1.010	1.265	1.270

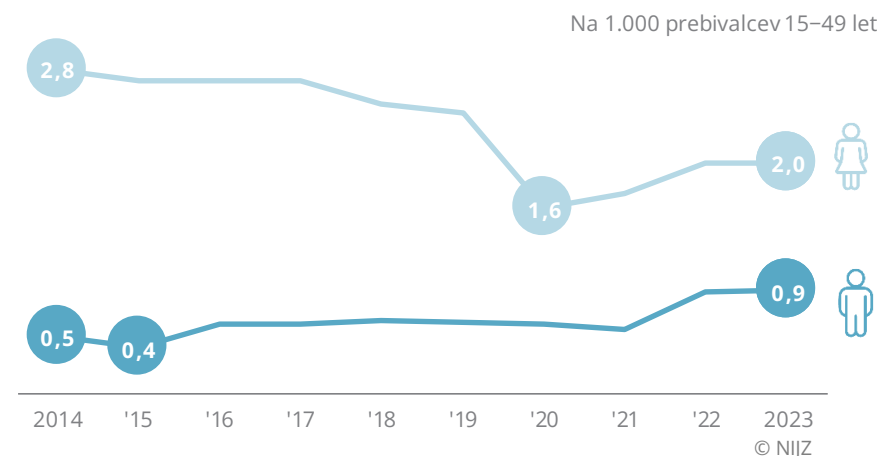
Viri: Evidenca sterilizacij (NIJZ 21).

6.4 Tabela 2: **Sterilizacije** po spolu in vzroku obravnave, Slovenija, 2023

	Bolezen	Porod	Fetalna smrt	Sterilizacija	SKUPAJ
Moški	130	-	-	297	427
Ženske	245	190	6	402	843
SKUPAJ	375	190	6	699	1.270

Viri: Evidenca sterilizacij (NIJZ 21).

Pri moških je bila sterilizacija najpogostejše izvedena kot samostojen poseg, v 30,4 % pa v okviru druge zdravstvene obravnave. Pri ženskah je bilo 22,5 % sterilizacij opravljenih po porodu, 30,0 % pa v okviru druge medicinske obravnave ali fetalne smrti.

6.4 Slika 2: **Stopnje sterilizacij** po spolu, Slovenija, 2014–2023

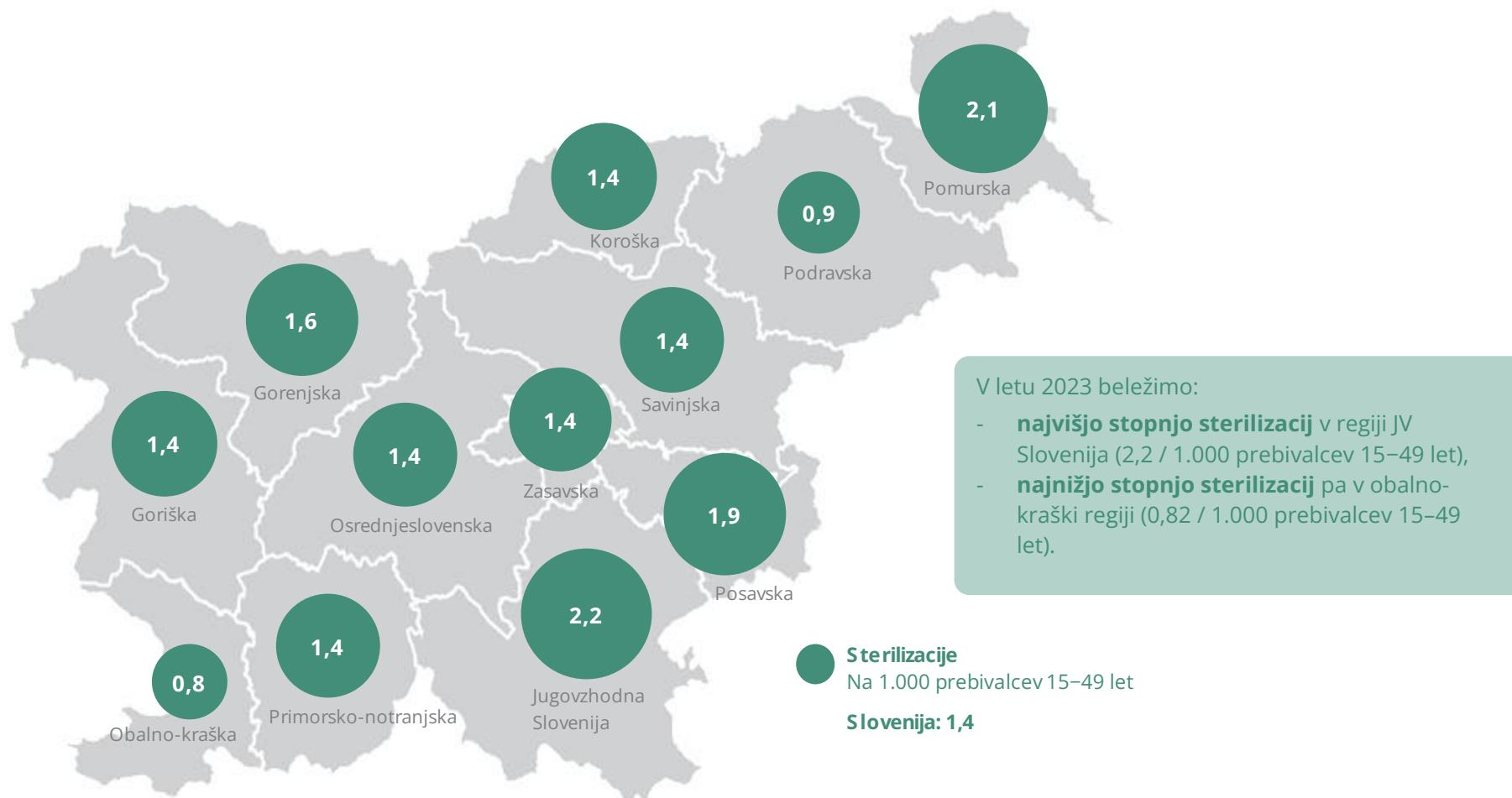
Viri: Evidenca sterilizacij (NIJZ 21).

V letu 2023 so bile **sterilizacije pri ženskah 2 – krat pogostejše kot pri moških**. V preteklih petih letih je bila ta razlika v povprečju 3,3 – kratna.

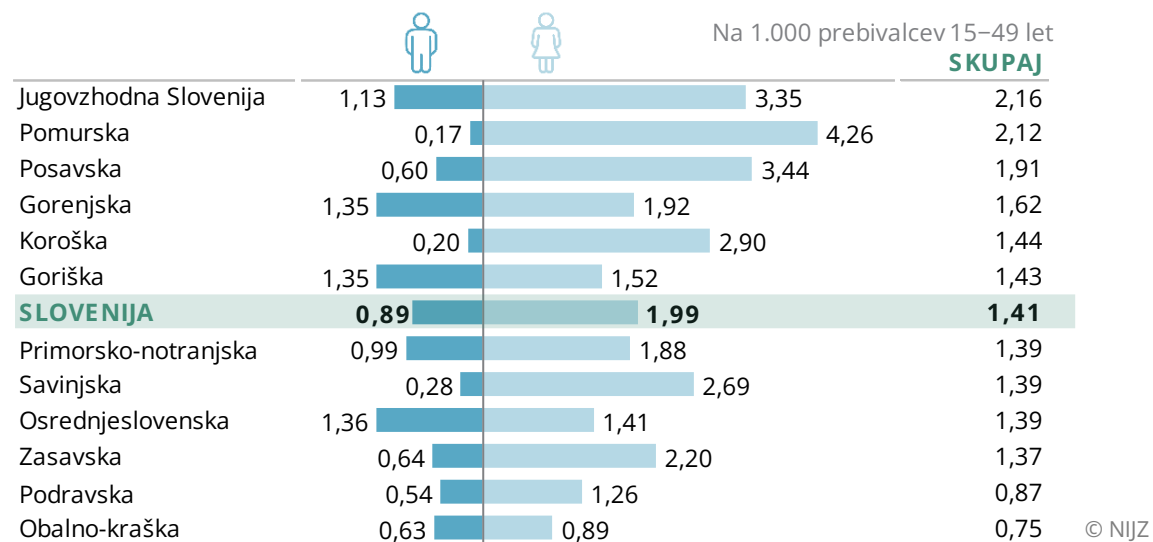

REGIONALNE PRIMERJAVE

6.4. Slika 3: **Stopnje sterilizacij** po statističnih regijah, Slovenija, 2023

Viri: Evidenca sterilizacij (NIJZ 21).

6.4. Tabela 3: **Stopnje sterilizacij** po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2023

Viri: Evidenca sterilizacij (NIJZ 21).

V letu 2023 je pri **ženskah**:

- **najvišja** stopnja sterilizacij zabeležena v **pomurski** regiji (4,26 na 1.000 prebivalk 15–49 let),
- **najnižja** pa v **obalno-kraški** regiji (0,89 na 1.000 prebivalk 15–49 let).

Pri **moških** je bila:

- **najvišja** stopnja zabeležena v **osrednjeslovenski** (1,36 na 1.000 prebivalcev 15–49 let),
- **najnižja** pa v **pomurski** regiji (0,17 na 1.000 prebivalcev 15–49 let).

DEFINICIJE

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA POJASNILA	ANGL IZRAZ
Sterilizacija		Sterilizacija je postopek, s katerim se praviloma povzroči trajna neplodnost. Po zakonodaji je poseg dovoljen osebam, ki so dopolnile starost 35 let, le v izjemnih primerih tudi mlajšim. Sterilizacijo lahko odobri le komisija I. oz. II. stopnje za umetno prekinitev nosečnosti in sterilizacijo.		Sterilization
Stopnja sterilizacij		Stopnja sterilizacij je razmerje med številom opravljenih sterilizacij v rodni dobi (15–49 let) v določenem koledarskem letu in številom prebivalstva enake starosti sredi istega leta, pomnoženo s 1.000. Stopnja se računa ločeno po spolu za starostno skupino 15–49 let.	Stopnja sterilizacij = (število sterilizacij / število prebivalstva v starosti 15–49 let) x 1.000.	Sterilization rate

SEZNAM SLIK

6.4. Slika 1: Stopnje sterilizacij , Slovenija, 2014–2023	2
6.4 Slika 2: Stopnje sterilizacij po spolu, Slovenija, 2014–2023	3
6.4. Slika 3: Stopnje sterilizacij po statističnih regijah, Slovenija, 2023.....	4

SEZNAM TABEL

6.4. Tabela 1: Sterilizacije po spolu, Slovenija, 2014–2023.....	3
6.4 Tabela 2: Sterilizacije po spolu in vzroku obravnave, Slovenija, 2023.....	3
6.4. Tabela 3: Stopnje sterilizacij po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2023	5